

Stat og kirke

Taler
Trond Giske

Dato
19 april 2007

Sted
Oslo

Omstendigheter
Arbeiderpartiets landsmøte

1 Kjære landsmøte.

Religion og trosfrihet er spørsmål som skaper stort engasjement og sterke følelser.

5

Det er lett å forstå - fordi det berører de mest fundamentale sidene ved det å være menneske, vår identitet, respekt for andre, de store spørsmål i livet, normer for hvordan vi bør leve våre liv, ja selve mulighetene til å leve gode liv.

10 Religion og trosspørsmål griper rett inn i hvordan det er å være menneske i det samfunnet vi er en del av.

Og kjære landsmøte.

15 Politikk handler om hvordan det er å være menneske, hvordan det samfunnet vi skaper gir mennesker muligheten til gode, frie og trygge liv.

Derfor er religionsspørsmål også viktige politiske spørsmål.

20 Til neste år feirer vi at det er 200 år siden Henrik Wergeland ble født. Wergeland forbinder vi mest med 17. mai og barnetog, feiringen av en grunnlov med frihet, likeverd og demokrati.

Men Wergeland var slett ikke fornøyd med grunnloven.

25

"Vi har ingen religionsfrihet i landet.", skrev Wergeland, " La oss få frihet, la oss gi de fremmede religionsutøvere fri adgang til Norge."

- 30 I vår bevegelses historie mangler det heller ikke eksempler på at religion ble
brukt mot frihet og rettferdighet.

Som Arnulf Øverland skrev i diktet Rent Flagg:

- 35 "Sa ikke alltid hver en prest, når du led ondt, at det var best?"

Eller Inger Hagerups ord i diktet "den korsfestede sier":

"Knus mitt kors som ikke kunne

40

Redde dem som gikk til grunne.

Ta meg ned. Gjør verden fri."

- 45 Religion ble brukt for å opprettholde urett.

Edvard Bull forteller om hvordan arbeiderne fikk beskjed om at "fordelingen av*
lønninger er et verk av Ham der styrer alle ting"

- 50 Ikke rart at forholdet mellom arbeiderbevegelse og Kirke kunne bli anstrengt.

Likevel har Arbeiderpartiet aldri hatt noen programfestet front mot kristendom
eller religion.

- 55 Vi har sett at religion er et fellesskapsanliggende, fordi det i så stor grad er
avgjørende for hvordan mennesker i vårt samfunn har det.

Religionspolitikk handler om grunnleggende menneskerettigheter.

- 60 Tro er privat. Trosfrihet er et fellesanliggende.

"Retten til religionsfrihet er grunnleggende og ukrenkelig for Arbeiderpartiet",
sier vi i plattformen. Klarere kan det ikke sies!

- 65 Men frihet er for oss ikke bare fravær av hindre, det er også reell mulighet til
utøvelse av religion. Derfor sier vi at Staten må ha en aktiv og støttende

religionspolitikk.

70 Derfor er vi en varm tilhenger av at alle tros- og livssynssamfunn har den samme finansieringen som Den norske Kirke.

Derfor kåres også Norge til ett av de land i verden med størst religionsfrihet.

75 Og derfor sier vi også nei til medlemskontingent i den norske Kirke. Den skal være gratis,

Religionspolitikk handler om likeverd.

80 Og kjære landsmøte.

Norge har ingen stolt historie.

Likeverdigheten har ikke alltid vært der.

85

Når 8-åringen måtte forlate klasserommet, fordi resten av klassen hadde kristendom Når folk ble utestengt fra offentlige stillinger Når folk ikke har tilbud om verdige rammer rundt livets viktigste begivenheter, Eller i vår behandling av samene, eller taterne.

90

Derfor slår vår plattform utvetydig fast at "innbyggere som har en annen religion eller livssyn ikke skal føle seg diskriminert eller tilsidesatt av flertallet".

Vår likeverd skal gjelde alle!

95

Kjære landsmøte.

Sentralstyrets plattform er også en anerkjennelse av den norske Kirke.

100 De fleste av oss har et behov for et sted å gå til for å dele gleder og sorger.

For svært mange i Norge er det den norske kirke vi går til.

Fortsatt kommer mennesker til Kirka for å si ja til sin livsledsager.

105 Fortsatt bærer stolte foreldre sine barn til dåp.

Vi kommer til Kirka i de viktigste festdagene i livet.
Men også i våre tyngste stunder.
Når katastrofen rammer oss, er Kirka stedet mennesker samles

110

Og for mange er Kirka det trygge ankerfestet når livet blir for tungt å bære alene.

Kirka betyr fortsatt svært mye i folks liv i Norge.

115 Ikke bare for de mest aktive, som deltar i menighetsarbeid.
Men også for den brede befolkningen.

Derfor vil jeg også legge til dette:

120 Kirka må aldri glemme at disse menneskene er en like viktig del av Kirka som de
som er mest aktive.

Den dagen Kirka glemmer det, forsvinner en viktig trygghet i disse menneskenes
liv.

Den dagen Kirka forlater dem, vil de også forlate Kirken.

125

Da er Folkekirkens tid over.

Derfor vil vi sikre en Kirke som er åpen, trygg demokratisk, en Kirke som har
bred forankring blant medlemmene.

130

Arbeiderpartiet har også sagt følgende: vi ønsker en bredest mulig løsning, som
samler, ikke splitter.

135 I Arbeiderpartiet er alle syn representert. Men da vi satte oss ned for å finne
løsninger, oppdaget vi at det er mulig å finne fram til brede kompromisser, fordi
tilhengerne og motstanderne av statskirka legger størst vekt på ulike sider ved
saken.

140 For motstanderne er det viktigst å endre grunnlovsparagrafene om at statens
religion er den evangelisk-lutherske og at halvparten av statsrådene må være
statskirkemedlemmer. For tilhengerne handler det først og fremst om å beholde
en bred og inkluderende folkekirke, og at dagens kirkestyre er den beste måten å
sikre dette på.

Derfor foreslår vi å endre Grunnlovens paragraf 2 og paragraf 12.

150 Paragraf 2 skal endres fra å si at statens religion er den evangelisk-lutherske til en samlende verdiparagraf som verner om menneskets iboende og ukrenkelige rettigheter.

Paragraf 2 var også Wergelands viktigste sak.

155 Man friest være maa i Tro,
thi bør forandres § 2.

Nå, etter 200 år, kan Wergeland kanskje endelig få oppfylt sitt mål.

160 Vi har ikke et ferdig forslag til ny paragraf 2. Vi inviterer til bred dialog, blant annet om ordet kristen skal være med eller ikke.

Men la meg si en ting:

165 Høybråten har etter vårt forslag anklaget oss for å ville ha en verdinøytral Grunnlov.

Det er en meningsløs påstand.

170 Jeg kan knapt tenke meg noe mindre verdinøytralt enn menneskerettighetene.

I verdenshistoriens blodigste århundre samlet verden seg om menneskets ukrenkelighet.

175 Finnes det noe sterkere, vakrere og mer visjonært verdigrunnlag enn FNs charters åpningsord: "vi, de forente nasjoners folk, fast bestemt på å redde fremtidige generasjoner fra

180 krigens forbannelse,* bekrefter tro på de grunnleggende menneskerettigheter og hvert menneskes iboende verd"

Kjære Høybråten: dette er FNs verdigrunnlag. Etter vårt syn bør det også være

185 Norges verdigrunnlag.

Vi vil også endre kravet i paragraf 12 om at halvparten av regjeringa må være medlem av den norske Kirke.

190 Dette har vært et av de viktigste sakene for tros- og livssynsminoritetene.

Og det er ikke vanskelig å forstå. Det er ikke lett å prinsipielt forsvare at det stilles krav om medlemsskap i et bestemt trossamfunn for å være medlem av et lands regjering.

195

Derfor sier vi at Kirkelig Statsråd består av de regjeringsmedlemmer som er med i Kirka.

200

Noen er bekymret over at det skal bli for få, at det bare er kirkeministeren som sitter igjen.

Det er etter mitt syn et oppkonstruert problem.

205

I dag er det 16 av 19 medlemmer.

Og for å være ærlige, det har vel skjedd oftere at folk har måtte melde seg inn i AP kvelden før en regjeringsdannelse enn at de har meldt seg inn i Kirka.

210

Så vil vi beholde grunnlovsparafene som handler om beslutningssystemene i Kirken. Kirkelig statsråd og en grunnlovsforankret kirke skal fortsatt sikre en bred folkekirke.

215

Men forslaget åpner for at også dette kan endres i framtiden, at myndighet kan overføres fra kirkelig statsråd til andre kirkelige organ. Forusetningen er at disse organene er godt demokratisk forankret i det brede lag av kirkemedlemmene.

220

Derfor inviterer vi til en bred dialog om hvordan demokratiet i Kirken kan utvikles. At demokratiet ikke er tilfredsstillende erkjennes også i Kirkemøtet. Forbedringer i dette burde derfor ikke være kontroversielt.

Dette handler ikke om at Arbeiderpartiet skal styre Kirka.

225 Det handler om det vi alltid har stått for, at folk sjøl skal ha innflytelse over beslutninger som angår dem, at kirkemedlemmene skal kunne styre Kirka si.

i Kirken ha en reell mulighet til å velge disse organene.

230 Jeg har vært på mange debattmøter om statskirka.

Et av de beste innleggene jeg har hørt var fra en prest som er medlem i vårt parti:

235 "Jeg vil ha en kirke hvor det ikke finnes et A-lag og et B-lag", sa han. "Hvor også de som ikke har klart seg så godt i livet har en plass, og en kirke for dem som tror, men også for dem som tviler."

Og så sa han: "Jeg ønsker en kirke hvor ingen på grunn av liten og spinkel tro skal stå overfor prest og biskop med lua handa."

240

Kjære landsmøtet. Akkurat det er det dette handler om.

Noen i opposisjonen har vært kritisk til vårt forslag. Det er ikke samlende nok.

245 Nå må en ting først sies: Vi diskuterer Arbeiderpartiets syn. Vi har også en rett til å ta stilling i denne saken. Vi skal ta vårt standpunkt, før vi går i dialog med de andre.

Men jeg må også kommentere noe av kritikken.

250

"En Kirke uten religion er ikke så fint", sier Erna Solberg, med henvisning til at vi vil endre paragraf 2.

255 Nå vil jeg som kirkeminister nødig virke belærende. Men det er altså ikke paragraf 2 i den norske Grunnloven som er Kirkens trosgrunnlag. Det er det helt andre tekster som er.

Hvis det da ikke er sann at Erna Solberg tror det er Arbeiderpartiets landsmøtevedtak som er Kirkens trosgrunnlag.

260

Noen sier at vårt forslag ikke har mulighet til å bli vedtatt.

Det er en merkelig analyse.

265

For det første er det jo slik at alle de andre partiene ønsker å endre § 2 og 12. Hvis vi konkluderer med det samme, skulle det være rimelig sjanse får å få det gjennom.

270

For det andre: uten Arbeiderpartiet blir det ikke endring i noen andre paragrafer. Så det skulle også ha rimelig gode sjanser.

Men for det tredje:

275

Vi inviterer ikke først og fremst til en ferdig løsning:

Vi inviterer til dialog.

Om hvordan en ny § 2 skal se ut.

280

Og om hvordan demokratiet i framtidens kirke skal se ut.

Vi inviterer til brede prosesser, nettopp fordi vi står fast på at vi ønsker bred og samlende løsninger.

285

Den mest underlige kritikken er at vårt forslag er for lite prinsipielt, at det bærer preg av å være et kompromiss, at det kombinerer ulike syn.

Selvfølgelig er det det!

290

Vi har ønsket å lage et kompromiss!

Vi har ønsket å kombinere de ulike synene.

295

Ikke fordi hver enkelt av oss ha skiftet standpunkt.

Men fordi vi vet at det er når vi lager brede kompromisser, at vi også får de resultatene som er best for flest mulig.

300

Det er derfor vi er sosialdemokrater.

Det er derfor folk har tillit til oss.

305 Eller som Anniken Huitfeldt sier i et intervju: "Vi forandrer ikke på en tusen års tradisjon med vedtak der vi må fintelle stemmer"

Religionsspørsmål har politisk sprengkraft, her hjemme, men også internasjonalt.

310

Vi må lære å leve sammen og ha respekt for hverandre.

Det handler om vår identitet.

315 Det handler om hva slags land vi ønsker å være.

Om hva det vil si å være norsk.

For 5 år siden var jeg med på en demonstrasjon i Oslo.

320

Kadra holdt en av appellene.

Den modige jenta, som med skjult kamera avslørte holdningene til omskjæring, og som nå igjen er i sentrum av nyhetene.

325

Som krever sin rett til selv å bestemme over sitt eget liv, slik andre kvinner i Norge har gjort i generasjoner før henne.

330 Enkelt, inntrengende og ydmykt snakket hun direkte til våre hjerter - i hvertfall mitt.

Hva er det hun sier:

335 "Jeg er stolt over å være svart, jeg er stolt over å være norsk. Norsk som noen annen!

Å være norsk handler ikke om å gå på ski, det handler ikke om å være hvit. Å være norsk er å være et fritt menneske som viser respekt, og som blir møtt med respekt.

Jeg skal gjøre min plikt, til beste for landet. Gi meg da min rett! - til selv å ta mine egne valg.

345 Til selv å finne lykken!"

I bunn og grunn er det det vår politikk, også religionspolitikken, handler om.

350 At hvert menneske - Kadda og alle andre - kan bli møtt med respekt, få ta sine egne valg, til selv å finne lykken.

Kilde

www.dna.no

355

Emner

Kirke og stat, Landsmøtetale, Partipolitikk

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/stat-og-kirke>

360

365

370

375